

MANIFESTĂRI ARTISTICE MOLDOVENEȘTI DESFĂȘURATE PESTE PRUT ÎN ANII 1990-2005

Mariana ȚIBULAC

Catedra Istoria Românilor

The article presents the theoretical and practical aspects of the cultural events between Republic of Moldova and Romania. Folk music is the oldest form of Moldavian musical creation, characterized by great vitality; it is the defining source of the cultured musical creation, both religious and lay. Conservation of Romanian folk music has been aided by a large and enduring audience, and by numerous performers who helped propagate and further develop the folk sound, and not only.

Istoria fiecărui gen artistic și manifestarea acestuia pe arena internațională oferă posibilitatea să se citească rapid existența obiectivă a unei faze de dezvoltare socială, a unor trepte ale cunoașterii artistice, urcate pe rând de personalitățile marcante ale epocii respective. În acest context, menționăm că în perioada de tranziție spre democrație, Republica Moldova a adoptat anumite legi, documente, și acte normative prin care s-a constituit un nou cadru legislativ de dezvoltare a artei și a muzicii. Un rol însemnat în dezvoltarea și protejarea atât a operelor de artă, cât și a muzicii naționale l-au jucat decretele președintelui de atunci al Republicii Moldova, Mircea Snegur: „Cu privire la măsurile de neamânat privind dezvoltarea culturii”, Hotărârea Republicii Moldova „Cu privire la obiectivele de menire social-culturale din localitățile rurale” și altele. Astfel statul s-a angajat să asigure protecția măștrilor din domeniul artei, muzicii și literaturii, precum și colaborarea acestora cu alte state.

După Revoluția din România din 1989, primele formații artistice din Republica Moldova, care s-au manifestat peste Prut, au fost „Lăutarii” lui Nicolae Botgros și „Mugurel”-ul lui Ion Dască. Tot după 1989, Ansamblul artistic „Ciprian Porumbescu” a solicitat o serie de artiști din Chișinău pentru a veni la posturile vacante existente în această instituție. Prima artistă din Republica Moldova, angajată la unul din ansamblurile sucevene, a fost violonista Inga Scutelnic, după care au urmat țambalistul Petru Oloieru, clarinetistul Vitalie Cazacu, acordeonistul Igor Corjan și balerinele Victoria Chiruta, Olga Vutcarău, Aliona Gumeniță [1]. Apreciați de publicul de la Suceava și însușind bine specificul folclorului din zona Bucovinei, unii dintre instrumentiști au înregistrat CD-uri, fiind invitați nu doar la spectacole și petreceri, ci și la diferite emisiuni televizate.

Așadar, muzica populară, pe de o parte, considerată cea mai veche formă a muzicii românești, caracterizată de o mare vitalitate până în zilele noastre, la fel constituie și o sursă definitorie pentru creația muzicală cultă, atât religioasă cât și laică. Marii artiști sunt cei care, pe lângă audiența permanentă, au avut un rol destul de mare în conservarea muzicii populare. Unul dintre acești artiști este Gheorghe Zamfir, celebru astăzi în lume, făcându-se cunoscut prin interpretările la un instrument tipic românesc – naiul. Alături de acesta, de-a lungul anilor '90, atât formațiile instrumentale, cât și cele corale reprezentative ale Academiei de Muzică „Gheorghe Dima” din Cluj-Napoca – Collegium Musicum Academicum, Ars Nova, Ansamblul de percuție, Capella Transylvanica, Antifonia, Ansamblul clasei de operă – au obținut o largă recunoaștere în Republica Moldova. Activitatea lor se desfășoară fără întrerupere până în 2005 și este materializată în sute de concerte, participări la festivaluri naționale și internaționale, înregistrări pe bandă sau disc de o deosebită calitate, numeroase premii internaționale, atestând un înalt nivel de profesionalism și valoare artistică. Zeci de studenți și cadre didactice au obținut premii de prestigiu în marile concursuri de compoziție și interpretare, naționale și internaționale. Anual, se desfășoară concursul de interpretare și compoziție „Gheorghe Dima”, festivalul și concursul „Mozart”, precum și stagiunea permanentă de concerte și recitaluri. Alternativ, o dată la doi ani, începând cu anul 1990 se organizează Festivalul de muzică contemporană „Cluj Modern”, concursul de interpretare „Sigismund Toduță” și simpozionul „Colegium Muzicologorum”.

Tot întru realizarea idealurilor muzicale naționale s-au desfășurat o serie de manifestări culturale la care au participat românii de pe ambele maluri ale Prutului: Concursul republican al interpreților cântecului folcloric „Maria Drăgan”, „Tamara Ciobanu”, „Nicolae Sulac”, devenite concursuri tradiționale. La fel, Festivalul ansamblurilor vocal-instrumentale folclorice, Festivalul „Radio-TV – Aura Mamei”, cel mai recent devenit „Festum Muzicae”, precum și alte manifestări au fost organizate de Casa de Creație Populară și de

Ministerul Culturii al Republicii Moldova. Spre exemplu, la cea de a 14-a ediție a Festivalului Internațional „Festum Muzicae”, desfășurat la Filarmonica „Moldova” din Iași, în primăvara anului 1996, au participat bizantinologi, cercetători ai muzicii și cântăreți de muzică sacră din Republica Moldova [2]. Deci, putem afirma că poporul român se bucură de continuitatea neîntreruptă în toate teritoriile sale, ca rezultat al viabilității culturii tradiționale. Printre cele mai vechi cântece care ne caracterizează identitatea românească rămân a fi: doinele, bocetele, cântecele ritualice de nuntă și înmormântare, cântecele de leagăn, colindele, lăutăria, toate acestea fletează gustul anumitelor stări sociale. Creația populară, folclorul, sunt parte componentă a patrimoniului cultural, constituind o formă de manifestare și exprimare a tradițiilor poporului, întruchipând modul de viață al românilor moldoveni, felul lor de a trăi și făuri. Fiecare generație în parte lasă valori de neprețuit care completează fondul cultural al etnosului, creația contemporană venind să completeze valorile inestimabile ale „Mioriței”, „Ciobanul”, „Meșterul Manole”, „Gruia”, „Novac”, „Ilinka”, „Arnăutul” etc. [3].

La sfârșitul anului 1990, la București s-a desfășurat concertul cameral în sala „George Enescu” a Academiei de Muzică (înainte fiind numit Conservatorul „Ciprian Porumbescu”) – aceasta a constituit prima acțiune concretă din partea Republicii Moldova spre realizarea de mai târziu a Convenției de colaborare între Uniunea Compozitorilor din Moldova și Uniunea Compozitorilor și Muzicologilor din România semnată la 12 octombrie 1990.

Manifestarea a fost precedată de un concert simfonic la Craiova în care și-au dat concursul, alături de orchestra simfonică a Filarmonicii „Oltenia” – dirijorul și compozitorul Gheorghe Mustea, clarinetistul Simion Duja, compozitorul Ghenadie Ciobanu, Oleg Negruță a prezentat concertul pentru clarinet și orchestră. Șirul acestor manifestări culturale a continuat și în primăvara anului 1991. În acest context, Ion Păcuraru, secretar al Uniunii Compozitorilor din Moldova, menționa că „pe scena Conservatorului de la București, reprezentanții culturii Republicii Moldova aspirau la o sincronizare a culturii românești alături de cea europeană” [4]. Fapt care avea să-și pună temelia la 20 iulie 1991 în incinta Palatului „Elizabeta” din București, prin prezența celor doi miniștri ale celor două state românești, care au semnat Protocolul cu privire la colaborarea dintre Ministerul Culturii și Cultelor din Republica Moldova și Ministerul Culturii din România: „Semnăturile domnilor Ion Ungureanu și Andrei Pleșu reprezintă de fapt fructificarea eforturilor susținute în direcția reintegrării spiritualității românești în contextul unei confederații culturale” [5].

Protocolul prevede colaborarea în cele mai diverse probleme: schimburi artistice, arte, publicații periodice, poezie, arte vizuale, expoziții, muzee. Transpunerea în fapte a acestui document îl constituie turneul ansamblului „Joc” în România, la fel și participarea Orchestrei Simfonice a Filarmonicii din Chișinău la Festivalul Internațional „George Enescu” (dirijată de Dumitru Bălan și Dumitru Goia) [6].

Evoluția relațiilor culturale sub aspect muzical a continuat și în anul 1992. În acest an, Nicolae Beloiu, rector al Academiei de Muzică din București, a sosit la Chișinău, vizita acestuia în capitala Moldovei avea scopul de a coordona la nivel european procesul de învățământ muzical de pe ambele maluri ale Prutului [7].

Festivalul Internațional „Cerbul de Aur” este un eveniment devenit tradiție ce are loc an de an în Piața Sfatului din Brașov (România) și se organizează în lunile august-septembrie. Festivalul este un spectacol-concurs de interpretare muzicală ce urmărește promovarea talentelor din România, Republica Moldova și străinătate. La cea de-a VI-a ediție a concursului în 1993, ca rezumat al derulării evenimentelor, organizatorii au constatat că după ani grei de izolare comunistă, prin festivalul „Cerbul de Aur” se naște speranța că de acum încolo românii vor intra în normalitatea adevăratei culturi europene [8].

Festivalul „Callatis” desfășurat anual din 1995 în Portul turistic din Mangalia (România), organizatorii au avut ca obiectiv câteva probe: de recunoaștere și descriere a costumului popular românesc din diferite regiuni, de interpretare a celor mai vechi cântece populare și de recitat câteva versuri din „Hora Unirii” de Vasile Alecsandri. În anul 2004, moldoveanca Olesia Detiuc în cadrul Festivalului „Callatis” a fost onorată cu premiul „Miss Diaspora” [9], urmând ca, pentru un an, să reprezinte tradiția populară românească dincolo de granițele țării.

Festivalul-concurs Internațional de muzică ușoară „Două inimi gemene”, în memoria Doinei și a lui Ion Aldea-Teodorovici, se desfășoară la Chișinău în fiecare an în perioada 12-15 noiembrie. Începând cu anul 2002, la acest eveniment pot participa atât copii cât și adulți din Republica Moldova, România, Letonia, Rusia, Belarus etc. Tot datorită acestui Festival-concurs în România au fost editate volumele „Două vieți și o dragoste” și al 3-lea CD al interpreților – considerați martiri în lupta de eliberare națională a anilor '90. În cadrul galei laureaților din anul 2002, premiul I a fost acordat lui Alin Văduvă din România. Concursul „Două inimi gemene”, la fel ca și „Maluri de Prut”, se înscrie cu certitudine în șirul colaborării celor două

state sub aspect muzical. Inițiativa acestor tipuri de festivaluri aparține Societății Culturale „Pasărea Phoenix”, reprezentantul căreia este poetul Traianus. La acest concurs au participat cetățeni ai Republicii Moldova și România. Motivul și obiectivul de bază fiind „cântecele lui Ion și Doina Aldea-Teodorovici pot edifica cele mai multe punți spirituale între cele două maluri ale Prutului” [10].

După anii 2004-2005, în Republica Moldova apar un șir de concursuri noi la care participă și artiști români, aici putem enumera: Festivalul-concurs al interpreților cântecului popular „Nicolae Sulac”; Festivalul-concurs al interpreților cântecului folcloric „Maria Drăgan”; Festivalul-concurs al interpreților violoniști „Filip Todirașcu”; Festivalul-concurs al formațiilor folclorice „La poale de codru”; Festivalul-concurs al tinerilor interpreți „Jocurile Delfice” etc., organizate de către Centrul Național de Creație Populară, în colaborare cu Ministerul Culturii și Turismului, Filarmonica Națională „Serghei Lunchevici” și Agenția națională „Moldova-concert” [11].

În concluzie, putem spune că relațiile cultural-artistice ale Republicii Moldova cu România au dus la îmbinarea activităților de valoare culturală la un nivel înalt și au permis promovarea tradițiilor populare românești în afara granițelor. Activitățile musical-interpretative și artistico-educative desfășurate în perioada anilor 1991-2005 privind scoaterea în evidență a bunurilor culturale cu valoare istorică, literară, documentară, etnografică, sunt foarte semnificative astăzi atât pentru istoria și cultura românească, cât și cea universală. La fel și concursurile de muzică la care au participat interpreți de pe ambele maluri ale Prutului au dus la promovarea și afirmarea noilor talente. De asemenea, putem spune că politica promovată de Republica Moldova în domeniul artelor și culturii muzicale a avut un caracter democratic și umanist.

Festivalurile artistice desfășurate, de asemenea, au dus la valorificarea în contemporaneitate a tradițiilor muzicii populare, laice, de estradă etc., în scopul îmbogățirii și diversificării continue a programelor și vieții culturale din țara noastră, precum și a integrării culturii acesteia în contextul european și internațional.

Referințe:

1. Jomir E. Latinitatea nu se oprește la Prut. Proiectul “Basarabia azi și mâine” // www.cuzanet.ro
2. Moraru E. Muzica sacră în spațiile românești // *Literatura și Arta*, nr.27 din 4 iulie 1996, p.6.
3. Tamazlîcaru A. Folclorul moldovenesc este folclor românesc // *Destin Românesc*. - 1995. - Nr.4. - Chișinău-București. - An.2. - P.68-75.
4. Păcuraru I. Muzica academică trece Prutul // *Literatura și Arta*, nr.8 din 21 februarie 1991, p.6.
5. Păcuraru I. Acorduri de colaborare // *Literatura și Arta*, nr.34 din 22 august 1991, p.6.
6. Ibidem.
7. Iuncu R. Academia de Muzică din București la Chișinău // *Literatura și Arta*, nr.5 din 30 ianuarie 1992, p.7.
8. Dumitrele D. Cerbii Cerbilor de Aur // *Observator Cultural, Spiritul Critic în Acțiune*, nr.288 din septembrie 2005, p.18.
9. „Miss Diaspora” este o moldoveancă de peste Prut // *Gardianul, Cotidian informativ românesc*. - București, 11 august 2004, p.8.
10. Mircos VI. Maluri de Prut 1999 // *Literatura și Arta*, nr.43 din 28 octombrie 1999, p.6.
11. Festivalul-concurs republican al interpreților la instrumente muzicale populare „Lăutarii Moldovei” // www.creatie-populara.md.

Prezentat la 18.12.2009